

საავტორო უფლებების მართვა ინტერნეტში

მედეა შენგელია
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

საქართველოში საავტორო უფლებების მართვა ინტერნეტში ძალიან პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს, ვინაიდან ქართული ინტერნეტ სივრცის 95% არალეგალურია. ქართველი ინტერნეტ ოპერატორები საავტორო უფლებით დაცული (ფოტოგრაფიულ, მუსიკალურ, ლიტერატურულ და აშ) ნაწარმოებ(ებ)ს ინტერნეტ გვერდებზე ისე ათავსებენ, რომ ამის თაობაზე არავის არაფერს ეკითხებიან, მათ შორის ასეთ ნაწარმოებებზე უფლების მფლობელებს (მესაკუთრეებს). ასევე საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ უმეტეს შემთხვევაში ინტერნეტ ოპერატორები სხვისი საავტორო უფლებით დაცული ნაწარმოებების არალეგალური განთავსებით ეწევიან სხვადასხვა ბიზნეს საქმიანობას. მაგალითად, თუ საიტს განთავსებული აქვს კარგი მუსიკალური ნაწარმოებები, სადაც შეიძლება მათი მოსმენა ან გადმოწერა, ლოგიკურია ასეთ საიტს ძალიან ბევრი მომხმარებელი ჰყავს. ხოლო, რაც უფრო ბევრი მომხმარებელი შევა საიტზე და ნახავს სხვადასხვა ინფორმაციას, ასეთი საიტის რეიტინგიც მაღლა იწევა და სხვადასხვა ბიზნესის წარმომადგენლებისათვის დაინტერესების საგანი ხდება, რათა ასეთ საიტებზე განათავსონ მათი პროდუქციის ან მომსახურების რეკლამა. ამ მიმართულებით საინტერესოა ინტერნეტში საავტორო უფლებების მართვის თავისებურებების განხილვა, პრობლემების წარმოჩენა და მათი გადაწყვეტის გზებზე მსჯელობა.

საკვანძო სიტყვები: ინტერნეტ სივრცე, ინტერნეტ ოპერატორი, ლეგალური და არალეგალური ბაზარი, კონტრაფაქციური ასლები, ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის “ვაჭრობასთან

დაკავშირებული ინტელექტუალური საკუთრებაზე უფლებების ასპექტების შესახებ” (TRIPS) შეთანხმება.

შესავალი

საქართველოში საავტორო და მომიჯნავე უფლებებთან დაკავშირებული ურთიერთობების მარეგულირებელი ძირითადი საკანონმდებლო აქტია კანონი “საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ” (1999 წელი). გარდა ამისა “ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებების დაცვის შესახებ” ბერნის კონვენცია (საქართველო წევრია 1995 წლის 16 მაისიდან), “შემსრულებლების, ფონოგრამის დამამზადებლებისა და სამაუწყებლო ორგანიზაციების დაცვის შესახებ” რომის კონვენცია (საქართველო წევრია 2004 წლის 14 აგვისტოდან), ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის “ვაჭრობასთან დაკავშირებული ინტელექტუალური საკუთრებაზე უფლებების ასპექტების შესახებ” (TRIPS) შეთანხმება (საქართველო წევრია 2000 წლის 14 ივნისიდან).

რაც შეეხება საავტორო და მომიჯნავე უფლებების დარღვევებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, ისინი რეგულირდება შემდეგი საკანონმდებლო აქტებით: საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი (მუხლები: 157¹, 157², 157³ და 239); სისხლის სამართლის კოდექსი (მუხლი 189); საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ საქართველოს კანონი (მუხლი 59-ე).

დღესდღეობით ინტერნეტი არის ღია სივრცე ინფორმაციის, გართობის და სხვადასახვა სახის კომუნიკაციისათვის. შესაბამისად ლოგიკურია ამ სივრცეში თავს იყრის სხვადახვა ადამიანის ინტელექტუალური ნაწარმოებები, რომლებიც დაცულია საავტორო უფლებით, ასევე ისეთი ნაწარმოებებიც, რომლებზეც საავტორო უფლებები არ ვრცელდება.

ძალიან დიდი შეცდმაა, როდესაც ადამიანები მიიჩნევენ, რომ ინტერნეტ სივრცეში არსებულ ნაწარმოებებზე არ სჭირდებათ საავტორო უფლებების დაცვა იმ შემთხვევაში თუ ნაწარმოებზე არ არის მითითება, რომ ეკუთვნის კონკრეტულ ავტორს ან „საავტორო უფლებები დაცულია“. მიუხედავად ასეთი მითითების

არარსებობისა, ნაწარმოებზე საავტორო უფლება მაინც უნდა იყოს დაცული.

თანამდროვე ტექნოლოგიების განვითარების თანხლები პროცესია საავტორო უფლებებით დაცული ობიექტების მეტად რეალიზაცია სხვადასხვა ტექნოლოგიურ სივრცეში და მათ შორის ინტერნეტში. საქართველოში ამ მიმართულებით არც ისე სახარბილო მდგომარეობაა. ძალიან ხშირია შემთხვევები, როდესაც ავტორები გამოთქვამენ პრეტენზიას მათი ნაწარმოებების სხვადასხვა ვებ გვერდზე აბსოლიტურად ნებართვის გარეშე განთავსებაზე, გავრცელებაზე (ჩამოტვირთვა, სტრიმინგი). აღნიშნულ პრობლემის მოსაგვარებლად საქართველოს აქვს აბსოლიტურად სრულყოფილი საკანონმდებლო ბაზა და შესაბამისი რეაგირების საშუალებები, მაგრამ არ არის მათი აღსრულების პრეცდენტები.

ძირითადი ტექსტი

„საავტორო და მოიმიჯანევე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონი საავტორო უფლებას ნაწარმოებზე წარმოშობილად მიიჩნევს მისი შექმნის მომენტიდან და მას იცავს ავტორის გარდაცვალებიდან 70 წლის გასვლამდე. შესაბამისად ასეთი ნაწარმოები მიუხედავად იმისა სად, რა ფორმით, ან რა სახით იქნება გამოყენებული, მოსარგებლე ვალდებულია დაიცვას ავტორის, როგორც ქონებრივი ასევე პირადი არაქონებრივი საავტორო უფლებები[1].

დღესდღეობით ძალიან ბევრი ნაწარმოებია ხელმისაწვდომი ინტერნეტში, რაც ძალიან დიდი გამოწვევაა საავტორო უფლებების სრულყოფილად დაცვისათვის, როგორც საქართველოში ასევე უცხოეთის სხვადასხვა ქვეყნებში. ამ მიმართულებით საინტერესოა განვსაზღვროთ ვის ეკისრება პასუხისმგებლობა დაიცვას საავტორო უფლება ინტერნეტში? კონტენტ პროვაიდერი (ფიზიკური ან იურიდიული პირი), რომელსაც მლობელობის ან საკუთრების წესით აღებული აქვს გარკვეული ინტერნეტ პლატფორმა ge დომენზე და com დომენზე, თუ სერვის პროვაიდერს, რომელიც ინტერნეტ სერვისით ემსახურება კონტენტ პროვაიდ-

ერებს. ჩვენი აზრით, საერთაშორისო გამოცდილების გავითვალ-
ინინებით კონტენტ პროვაიდერს ეკისრება ვალდებულება დაიც-
ვას საავტორო უფლება ნაწარმოებებზე. ამ აღნიშნული მიზნით
საავტორო უფლების დაცვა დაიყოფა ორ ნაწილად: პირველი ეს
არის ნაწარმოების კანონიერად მოპოვება - პროდუქტის ინტერ-
ნეტ პლატფორმაზე წარმოშობის ლეგალური წყარო და საავ-
ტორო უფლებით დაცული ობიექტის კანონიერად გავრცელება
(ჩამოტვირთვა, სტრიმინგი).

რაც შეეხება ინტერნეტ მომხმარებლებს, მათ ევალუაბათ
იცოდნენ, რომ ყველა ნაწარმოები რაც ხელმისაწვდომია მათ-
თვის ინტერნეტიდან, არ ნიშნავს იმას, რომ მათ უფლება აქვთ
გამოიყენონ იგი ნებისმიერი მიზნით. ინტერნეტში განთავსებული
მასალა უმეტეს შემთხვევაში არის პირადი მოხამარებისათვის და
არ გვაქვს გამოვიყენოთ კომერციული დანიშნულებით. თუმცა
ამავდროულად არსებობენ ისეთი ვებ გვერდები, რომლებიც ყიდ-
იან ნაწარმოებებს კომერციული გამოყენებისათვის. თუმცა,
მიუხედავად ამის, რომ ნაწარმოები ნაყიდი გვაქვს კომერციული
გამოყენებისათვის მაინც არ გვაქვს მისი ყველაგან გამოყენების
უფლება, რადგან ასეთი შემთხვევაში შეძენილ ნაწარმოებზეც
არსებობს დათქმა, რომ ისინი გამოყენებული იქნას კონკრეტული
მიზნისათვის რა მიზნითაც მოხდა მათი შეძენა [2].

ჩგარდა აღნიშნულისა ასევე ხაზი უნდა გაესვას იმასაც, რომ
ინტერნეტ მომხმარებელს უფლება აქვს გამოიყენოს ინტერ-
ნეტიდან საავტორო უფლებით დაცული ნაწარმოები პირადი
მოხმარების მიზნით და ასევე ციტირება ილუტრაციისათვის, მხ-
ოლოდ იმ მოცულობით, რაც აუცილებელია დასახული მიზნით [3].

ამასთანავე საყურადღებოა ის ფაქტიც რომ ინტერნეტში საა-
ვტორო უფლებების მართვა უნდა განხორციელდეს ეფექტუ-
რად. ამ მხრივ საქართველოში არსებობს ქონებრივი უფლებების
კოლექტიურ საფუძველზე მმართველი ორგანიზაცია რომელიც
ნებართვას გასცემს მუსიკალური ნაწარმოებების ინტერნეტში
გავრცელებაზე. თუმცა ჯერ-ჯერჯერობით საქართველოში არ
არსებობს ორგანიზაცია, რომელიც ყველა ნაწარმოების ინტერ-
ნეტ სივრცეში განთავსებაზე გასცემს ნებართვას. უცხოეთის

ქვეყნებში ასეთ ნებართვას გასცემენ სხვადასხვა გამომცემლები, ფონოგრამისა და ვიდეოგრამის დამამზდებელი ორგანიზაციების უფლებების წარმომადგენელი გაერთიანებები. შესაბამისად, სხვა ქვეყნების ინტერნეტ სივრცეში განთავსებული ნაწარმოებზე მოპოვების წყაროს კანონიერების საკითხი (რეპროდუქციების უფლებაზე ნებართვა) მეტ ნაკლებად მოწესრიგებულია.

ამ ამოცანის გადასაჭრელად აუცილებელია ქვეყანაში შეიქმნას ორგანიზაცია, რომელიც ერთი ფანჯრის პრინციპით მოაწესრიგებს ზემოაღნიშნულ პრობლემას და საავტორო უფლებით დაცული ნაწარმოებების ინტერნეტში რეპროდუქციების უფლებაზე გასცემს ნებართვას მოსარგებლეებისათვის ხელმისაწვდომ ფასად ქვეყნის საბაზრო ეკონომიკური პირობების გათვალისწინებით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ბიზნესის განვითარებისათვის აუცილებელია კანონით მოწესრიგებული გარემოს შექმნა და ჯანსაღი კონკურენცია. საქართველოს ინტერნეტ სივრცეში საავტორო უფლებების მართვის კუთხით აუცილებელია ორივე ფაქტორის გათვალისწინება. მიუხედავად იმისა, რომ საავტორო უფლებების მართვას/დაცვას არეგულირებს სრულყოფილად “საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ” საქართველოს კანონი, ამასთანავე აუცილებელია მიღებული იქნას კანონი ინტერნეტში კონტენტ პროვაიდერებისა და მომხმარებლების ქცევის წესების შესახებ. შესაბამისად ქვეყანაში ინტერნეტ სივრცის მოსაწესრიგებლად გაჩნდება სამართლებრივი საფუძველი. დასახელებული წესების შემუშავებისას უნდა იყოს გათვალისწინებული ის გარემოება, რომ თუ კონტენტ პროვაიდერი - საიტის მესაკუთრე დაარღვევს საავტორო უფლებას, უფლების მფლობელს ან მის წარმომადგენელი ორგანიზაციის შეტყობინების საფუძველზე სერვის პროვაიდერმა მოახდინოს გარკვეული ქმედება, რომლის თანახმად, თუ კონტენტ პროვაიდერი დაარღვევს საავტორო უფლებას, გაუთიშოს ინტერნეტ სერვისი ასეთ საიტებს.

აღნიშნული მოქმედებით ქვეყანაში დაინერგება ინტერნეტში საავტორო უფლებების დაცვის პატივისცემა. ყველა საიტი, რო-

მელიც იგრძნობს ამ პასუხიმგებლობას, ყუარდლებით მეკიდე-
ბა საავტორო უფლებით დაცული ნანარმოების გამოყენებას.
შედგად კი თავიდან ავიცილებთ დღევანდელ რეალობას, ანუ
არაკეთილსინდისერ კონკურენციას. დღევანდელ რეალობაში
ის ხუთი პროცენტი საიტებისა, რომლებიც კეთილსინდისიერად
იცავენ საავტორო უფლებებს, როგორც ბიზნესს, ხარჯად ანვთ
საავტორო ჰონორარი, განსხვავებით სხვა საიტებისაგან, რომლე-
ბიც ასეთ ჭჰონორარებს არ იხდიან. შესაბამისად, ასეთი საიტები
ხარჯების შემცირების გზით მოგებაზე ადვილად გადიან.ჩგა-
მომდინარე აქედან, ასეთი საიტები დომინირებულ მდგომარეო-
ბას იკავენ ქართულ ბიზნესში, რაც არასამართლიანია და არა-
კეთილსინდისიერი კონკურენციის ცოცხალი მაგალითია.

დასკვნა

იმისათვის რათა საავტორო უფლებები შედარებით უკეთ იყოს
დაცული ინტერნეტში, მთავარია საქართველოში თითოეული
საზოგადოების წევრის ცნობიერება ამაღლდეს და ისევე მოვეკი-
დოთ სხვისი ინტელექტუალურ საკუთრების უფლებას, როგორც
აღამიანის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ უფლებათაგანს. ამავდროუ-
ლად აუცილებელია ჩამოყალიბდეს სრულყოფილი სამართ-
ლებრივი გარემო, რომელიც უზრუნველყოფს არაკეთილსინდის-
იერი კონკურენციის აღაგმვას და ხელს შეუწყობს ჯანსაღი
ბიზნესურთიერთობების ჩამოყალიბებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კანონი — “საავტორო და მომიჯნავე უფლე-
ბების შესახებ”, 22 ივლისი, 1999 წ.პარლამენტი, №21121 კანონი.
2. The Mystery Behind the copyright” author - Christopher B. Skvarka,
published by Chris Skvarka ,1999 y.
3. Getting Permission – author- Richard Stim published by NOLO, Oc-
tober 2010y.

REFERENCES:

1. Georgian law “copyright and neighboring right”, 22 July 1999 y, parliament N2112 act. (In Georgian Language).
2. The Mystery Behind the copyright” author - Christopher B. Skvarka, published by Chris Skvarka, 1999 y.
3. Getting Permission – author- Richard Stim published by NOLO, October 2010

INTERNET COPYRIGHT MANAGEMENT ON THE

Medea Shengelia

PHD Student of GTU

RESUME

In Georgia, management of copyrights on the Internet is a very problematic issue. 95% of the Georgian Internet space is illegal. The Internet operators have placed the copyrighted (photography, music, literature, etc.) work (s) on their pages without any permission of the rights holder or authors. Also it is important that most of the operators do the business with illegal placed copyright-protected works on their network. For example, if the site has a good musical compositions, which can listen to or download them, it is logical that the site is too high statistic. As more and more customers enter the site and see the different information, such as the site goes above. There is various businesses interest to place their product or service advertised on this site. It is very interesting to discuss the Internet problems and their solution.

Keywords: Space of Internet, Internet Operators, Legal and Illegal Market, Counterfeited Copies, TRIPS Agreement.